

JÁNOSHIDA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOM

1.	BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	5
2.	JÁNOSHIDA BEMUTATÁSA	8
3.	ÖRÖKSÉGÜNK.....	16
4.	TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA	32
5.	A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	42
	5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ	42
	5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA	84
6.	JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK	89
7.	JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK	94

1. BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

„Az építészetnek nem a saját idejéért és helyéért kell beszélnie,
hanem az időtlenségre törekednie”
(Frank Gehry)

Amikor egy település nevét meghalljuk, ahol már jártunk, egy kép jelenik meg előttünk, amely jellemző a településre. Van ahol ez a kép a templom körüli tér, vagy éppen egy utcarészlet. A kézikönyv szeretné ezt a településképet kibővíteni, bemutatni a települést.

Mindenkinek van egy település az életében, amit az otthonának nevez, annak érez. Van, akinek megadatik, hogy ez a hely a szülőházaja, más úgy választja magának. A hely, ahol élünk olyan kell, hogy legyen ahova jó hazajönni, ahol jól érezzük magunkat. Nemcsak attól otthonos egy település, mert ott élünk, hanem attól, hogy olyan a környezetünk, a házak, utcák, terek, közterületek, a település központja, hogy jó rágondolni, hogy ha máshol vagyunk, vágyakozunk hazatérni.

Mindenkinek szüksége van egy otthonra egy olyan épületben, amelynek közvetlen és tágabb környezete megfelel az elvárásainak. Olyan helyre, ahova visszavonulhat a nyüzsgő város zajától, ahol napi feladatai elvégzése után megpihenhet, ahol biztonságban érezheti magát. Az erre való törekvés alakítja a környezetet, teremti meg az életkörülményeket.

Az élhető környezet megteremtése nemcsak az önkormányzat feladata. Mindenki hozzáteszi a saját egyéniségét, vágyait, életét. Mindenki megmutatja, hogy számára mi az értékes, a szép, az élhető, ahol ő szívesen lakik. És mindezt összhangba kell hozni a szabályok szerinti lehetőségekkel.

A házak homlokzata, kerítése, rendezett kertje, a kerítések, közterületek összképe alkotja a település arculatát. Ez a kézikönyv segítség szeretne lenni abban, hogy mindenki mégjobban megismerje környezetét, felfedezze értékeit, és a megőrizendő településképet. A könyv ajánlásokat tartalmaz, hogy hogyan tudnánk településünk arculatát megőrizni, még szebbé, jobbá, esztétikusabbá tenni környezetünket. Iránymutatást ad arra nézve, hogy az adott területen milyen épületet építsünk, milyen legyen a kerítésünk, milyen színeket használjunk, amivel az adott utcaképbe illeszkedő épületet építhetünk.

A kézikönyvet ajánljuk mindazok figyelmébe, akik építkezni, felújítani, bővíteni szeretnének és azoknak is, akik csak álmodoznak, vagy szeretnék jobban megismerni környezetüket, és ajánljuk azoknak is, akik érdeklődnek a település iránt.

2. JÁNOSHIDA BEMUTATÁSA

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Jánosida község Magyarország keleti részén, Jász-Nagykun-Szolnok megyében található. A 32. számú főközlekedési úton közelíthető meg Szolnok, illetve Jászberény (Hatvan) irányából. A megyeszékhelytől, Szolnoktól közlekedési úton 33 km-re, míg Jászberénytől 22 km-re van. Közvetlen vasúti kapcsolata nincs, a Jászboldogháza-Tápiógyörgye összekötőúton közelíthető meg a község központjától 6 km-re lévő Jászboldogháza-Jánosida vasútállomás, amely a Szolnok-Jászberény-Hatvan villamosított vasútvonal vasútállomása. Fenti összekötőút segítségével Tápiógyörgye vasútállomásról közvetlenül elérhető a főváros (Szolnok – Budapest, Keleti vasútvonal).

Jánosida a Jászság kistáj területén helyezkedik el. A kistáj 85 és 105 m közötti tengerszint feletti nagyságú, enyhén D felé lejtő, túlnyomórészt folyóvizek által feltöltött síkság. A kistáj középső része az alacsony, ártéri szintű síkság orográfiai domborzattípusába sorolható, a vízrendezés előtt sekély tavakkal, mocsarakkal, apró szigetekkel volt borítva. Jelenleg is erősen belvízveszélyes. A felszíni formákat az alsószakasz jellegű folyóvizek feltöltő tevékenysége szabta meg. A felszínt a kanyargós sekély holtmedrek, s a hozzájuk csatlakozó árterek uralják.

A Jászság az Alföldnek a pannontól napjainkig a legerősebben és a legtartósabban süllyedő fiókmedencéje. Az Északról érkező folyók, a Zagyva és a Tarna a területre már finomabb üledékeket, túlnyomóan agyagot telepítettek. A mérsékelt meleg-száraz és a meleg-száraz övezet határán terül el a kistáj. A Zagyva Jászberény alatti 90 km-es szakaszának a medencéje. Ezen szakaszon csak két mellékvíze van: balról a Tarna, jobbról a Tápió. Száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos terület.

A Tiszántúli flórajárásban (Crisicum) sorolandó kistáj fontosabb potenciális erdőtársulásai a fűzligetek, a tölgy-kőris-szil ligeterdők, a pusztai tölgyesek és a gyöngyvirágos tölgyesek. Napjainkban a nyílt társulások a jellemzőek, mint a sziki rétek, a szikes puszták, stb. Jellegzetesebb lágyszárú fajok az ágas sóballa, a seprőparéj, a homoki vértő, stb.

Az erdőművelésbe vont területeken keménylombos, zömében fiatalos erdők díszlenek. A mezőgazdaságilag hasznosított területek elterjedtebb kultúrái a búza, az őszi árpa, a kukorica és a cukorrépa. Jánosidán elsősorban mezőgazdaságban dolgoztak a múltban, az ipar is elsősorban mezőgazdasági termékfeldolgozáshoz kapcsolódott.

A nagyobb ipari üzemek közül megemlíthetjük a premontrei rend gőzmalmát, ahol az 1910-es években már naponta több mint 100 mázsa gabonát őröltek, továbbá Urbán Károlyné motormalmát, a község kezelésében lévő szeszfőzdéjét és a Kohner testvérek szeszgyárát.

1941-ben a keresők 6 %-a dolgozott az iparban, ez 1960-ra 35 %-ra növekedett.

Jánosidán 1960-ban két kisebb üzem volt: a Jászsáoszöntgyörgyi Vegyesipari Ktsz asztalos részlege és a Jászberényi Sütőipari Vállalat kenyérsütődéje.

Jelenleg a településen több gazdasági társaság vagy egyéni vállalkozás által létesített kisebb üzem található. Nagyobb, egybefüggő iparterület nem alakult ki. A munkaképes korú lakosság zöme jellemzően Jászberény vagy Jászfényszaru esetleg Szolnok nagyobb ipari üzemeiben dolgozik. Jelentős a szolgáltatásban dolgozók aránya, akik helyben vagy napi bejárással más településen dolgoznak.

Jánoshida életében mindig döntő fontosságú volt a mezőgazdaság. Az itt élő lakosság nagy része a mezőgazdaságban dolgozott. 1945-ben a földosztás során 3461 kat. holdat osztottak szét 150 cseléd, 130 agrárproletár, 300 törpebirtokos, 32 egyéb igényjogosult és 20 dohánykertész között. A közös, szövetkezeti gazdálkodás az államosítás után valósult meg.

A szántók nagysága az I. világháborúig fokozatosan növekedett, elsősorban a rét és a legelő területének rovására. A lakosság legnagyobb része mindig földműveléssel foglalkozott, de jelentős szerepet játszott az állattenyésztés. A paraszti állattartás mellett nagyüzemi állattenyésztés is folyt, a Kohner-uradalomban, ahol híres borzderes szarvasmarha-állomány volt.

1949-53 között több tsz jött létre, melyek hosszabb-rövidebb fennállás után beleolvadtak az elsőként megalakult Dimitrov tszcs-be. Az állatállomány növelésére 1950-52 között az államtól több árpa, zab és kukorica termesztésével foglalkoztak. A 90-es évekig a település külterületén a Vöröshajnal Mezőgazdasági Termelőszövetkezet gazdálkodott. Napjainkban a településen a mezőgazdaság is jelentős, a földek nagy része magántulajdonban van, amelyeken elsősorban gabonaféléket termesztenek.

Jánoshida a szomszédos járszági települések (Jászalószentgyörgy, Alattyán, Jásztelek, Jászboldogháza) gyűrének középpontjában a Zagyva jobb partján, a folyó „árterületén” fekszik. Külterületére elsősorban a gondozott fasorokkal, elvadult cserjésekkel védett működő és elhagyott tanyákat, állattartó majorokat körbeölelő, belvízelvezető csatornákkal felszabdalt mezőgazdasági táj a jellemző. Másodszorban a Zagyva folyó kanyarulatait követő átlag terepszint fölé emelkedő határozott vonalú mérnöki építmények, az árvízvédelmi gátak és az árterek laza növénykontúrjait, természetes, galéria-erdőt idéző ligetes facsoportjainak ellentétes hangulatú táji elemeinek összessége jellemzi Jánoshida külterületét.

A tájat meghatározó vonalas létesítmények a Zagyva védőgátjai. Északi területeken a jászteleki szükségtározó nyári gátja szeli ketté Jánoshida külterületét. A gátak tájlesztetékai problémát jelentenek hiszen mérnöki eszközökkel épített mesterséges elemei a tájnak. Hátrányuk, hogy a folyópart közvetlenül nem érzékelhető, és az apróbb termetű állatok élőhelyeit behatárolják. Előnyük, hogy a gát tetején állva jobban beláthatók a környező területek.

A táj meghatározó vonalas létesítményei még a községet a szomszédos településekkel összekötő közlekedési utak is. Jánoshida külterületén a jászboldogházi út és a volt jászberényi út a jelenlegi Varga-dűlő vagy Tótkéri-dűlő a legjelentősebbek. Az út már korábbi, gyakori használatáról árulkodik az utat kísérő, hiányos, öregedő kétoldali nyárfasor az útmenti kőkereszt és a romos állapotú kápolna is.

A jánoshidai határ jellegzetes táji eleme még a belvízelvezető csatornák, árkok kanyargó vonala (Kun-ér, Rekettyés-ér, Mulató-ér), melyek az ármentesítés előtti lefűződő Zagyva-ágak volt medrei. A csatornák partjait bokorfűzek, akácok, ezüstház-bodzás csallitok kísérik és az itt élő állatoknak nyújtanak búvóhelyet rejtett „közlekedőutakat” (ökológiai folyosók), valamint látványuk gazdagítja, változatosabbá teszi a község határát.

Jánoshida belterületét, annak közvetlen közelében, gyűrűszerűen övezik a nagyobb állattartó telepek és majorok. Részben fásított, illetve védő erdősávval a település felől takart telephelyek: a Központi major, a Berki-tanya és a község szomszédságában lévő, a folyó túlsó partján található a Zagyva-töltés által szinte teljesen „láthatatlan” libatelep. A Varga-dűlő mentén a jelenleg nem használt állattartó telep (Majorsági dűlő) és a tőle északabbra lévő (Csinger-fertő) volt marhatelep teljesen „nyitott”, azaz semmiféle növénytakarás nem található. Jánoshida belterületi zöldfelületi rendszerének tervezett kialakítása követi a történelmileg kialakult településszerkezetet. Gyűrűsen, körkörösén kiépült utcák, fő közlekedési irányok és az ezekhez kapcsolódó intézmények kertjei alkotják egyrészt. Másfelől a községet tájképileg

meghatározó Zagyva folyó vonalát követő gát magas földtöltése és a Jánoshidát védő körgát határozott épített vonala megakadályozza a településről való „kitekintést”, kilátást, ami szintén befolyásolja a község zöldfelületi rendszerének kialakítását.

Úgyanígy meghatározó Jánoshida belterületén áthaladó belvízelvezető árkok nyomvonalai és az anyagnyerő helyek területei. Jánoshida utcaképét, a település hangulatát kedvezően

befolyásolják a közterületek, magánkertek dekoratív, de kissé vegyes fa, cserje és évelő (meggyfák, fáklyaliliomok, platánfák, örökzöldek, berkenye és csavartfűzek) kiültetései. A település utcaképeit is meghatározó - esetenként kertekben, magánterületen - lévő szép, idős megmaradt fák nagyon dekoratívak.

A településképi a környékbeli alföldi településekhez hasonlóan a templom körül besűrűsödött halmazos szerkezetet mutat. A település sziluettjéből a római katolikus templom tömege emelkedik ki.

A település lakóházai között régi, 80 - 100 éves, sőt ennél korábbi építésű házzal is találkozunk, melyek azonban már nagyrészt átépítésre kerültek, és az egykor jellegzetes stílusjegyeket nem hordozzák.

Elsősorban a település történelmi részein találhatók az utcára merőleges nyeregtetővel épült épületek, melyek egy része tornác nélküli, egy része tornácos. Az oszlopos tornác a ház hosszanti oldalán, az udvar felé helyezkedik el. Jellemzően ezek a régi típusú épületek az utca felé kétablakosak, és az utca felőli tornácvég befalazott. A település egészére az alacsony földszintes épületek a jellemzőek. A házak építési vonala és a telekhatár között jellemzően 0 - 3,00 méter előkert van.

A központi rész az egykori halmazos településszerkezetet mutatja szabálytalan alakú, néhol apró telkeivel.

A központban találjuk az ősi településrészt, melyre jellemzőek a szabálytalan alakú és kisméretű telkek, szabálytalan utcavezetések, a néhol kiteresedő zsákutcák. A Fő utca jellegzetes széles vonalvezetésével mintegy felvezeti a „kastély” előtti kiteresedést.

A településszerkezet és a területhasználat egyik meghatározó jellemzője a Zagyva folyó volt, a Zagyvától nyugatra elterülő magaslaton alakult ki egykor a település, jellemzően a templom körül besűrűsödve és a széles fő utcára felfűződő házak, majd utcák által határoltan kezdett terjeszkedni Jánoshida.

A Fő u. Lehel u. Deák F. u. Liszt F. u. által határolt területen, valamint a mellette lévő templom és rendház környékén még fellelhető az eredeti településszerkezet apró, szabálytalan vonalvezetésű utcáival, Zsák utcáival. Az évszázados fejlődés nyomán először a házak álltak, majd azokat lekerítették, így alakultak ki a tömbök. A későbbi fejlődés a Deák F., utcától délre lévő Kossuth L. körutat alakította ki, amely egykor csordahajtó útként funkcionált, jelzi ezt a keresztmetszeti szélessége.

A település belterületének déli részén egykor vályogvető gödrök voltak, melyek mintegy lezárták a települést. A Dózsa Gy. úttól északra elterülő településrész már egy újabb kialakítást mutat, szabályos mérnöki tervezett utcáival, és viszonylag fiatalabb lakóház állományával. A Zagyva folyó túlsó partján a „Túlát” nevű településrész az 1930-40-es években kezdett kialakulni, szabályos vonalvezetésű tervezett utcáival. A település nyugati része az 1970-80-as években kialakított házsoraival zárja le Jászboldogháza felé a belterületet.

A területhasználat jellemzője külterületen a mezőgazdasági területfelhasználás, elsősorban szántóföldi növénykultúrákkal foglalkoznak. A külterületen néhány nem jelentős kiterjedésű volt major található kisebb állattartó telepekként működnek. A külterület egyik legjelentősebb útja a Jászberény felé vezető, ún. Tótkéri u., mely a „legrövidebb” úton köti össze Jászberénnyel Jánoshidát.

Az út mellett egykoron tanyák álltak, valamint tanyasi iskola, azonban mára szinte csak a tanyahelyek maradtak meg. A belterület területfelhasználásra elsősorban a falusias életvitel tükröző lakóterület a jellemző, azonban a jelenkori igények alapján megfigyelhető a „kertvárosiasodó” életforma is, mely az állattartás visszaszorulásában, valamint a kerthasználatban tükröződik.

Jánoshida lakónépességének száma a 2015. évi adatok alapján 2394 fő. A településen az infrastruktúra kiépült, a burkolt utak aránya a megyei átlag körüli. A település intézményellátása megfelelő, óvoda, általános iskola biztosítja az oktatás – nevelés feltételeit. Az óvoda játszóudvara rendezett és a növényzettel telepített udvaron korszerű játékok is rendelkezésre állnak.

A tömegsport igényeket sportpálya szolgálja, míg a művelődés feltételei a faluházban és könyvtárban biztosítottak. A település belterületének zöldfelületi ellátottsága jó, több közpark és szabadidős terület is szolgálja az itt élők igényeit.

Az orvosi rendelő a közelmúltban került felújításra és akadálymentesítésre, helyben gyógyszerár is működik.

Szolgáltatások tekintetében posta, élelmiszer és vegyes üzletek, fodrászat, kozmetika, vendéglátó egység, építőanyag telep rendelkezésre áll. A turizmus számára vendégház és wellness kávézó is megtalálható Jánoshidán.

Az egyháztörténetileg és történelmileg is jelentős templomot sokan keresik fel és remények szerint pályázati lehetőséggel megújuló premontrei rendház egy újabb idegenforgalmi színpont lesz.

A következő fejezetekben bepillantást nyerhetünk Jánoshida épített és természeti örökségébe, valamint a településen lévő jó példákból is ízelítőt kapunk. Az ajánlásokat a településen építeni, felújítani, átalakítani vágyók számára állítottuk össze.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

„Az építészet egyik szépsége az,
hogy minden alkalommal olyan,
mintha előlról kezdődne az élet.”

(Renzo Piano)

RÉGÉSZET

„Jánosida Jász-Nagykun-Szolnok megye északnyugati részében fekszik a Zagyva partján. Teljes közigazgatási határa 3479 ha. Természetföldrajzilag a négy rész tájra tagolódó Zagyva-medencében, az ún. dél-jászsági holocén teknőben helyezkedik el. Nagy része az említett táj közepére esik, agyagos és iszapos nedves térszíni lösz borítja. Tengerszint feletti magassága 87-92 m közé esik. A Zagyva és számtalan kis mellékerecskéi, egykori medrei, melyek nagy részét mára már csatornává alakították (Rekettyés–mellékcsatorna, Telek–ér, Kun–ér), ősidőktől fogva biztosították a vidék vízellátását, egykor gazdag élővilága pedig az itt lakók számára nélkülözhetetlen kiegészítő táplálékforrást jelentett. Nem véletlen tehát, hogy az első gyűjtögető–vadász–halász közösségek éppen úgy, mint a későbbi földművelő–állattartó népcsoportok e területen ideális életfeltételeket találtak. Jánosida területén a legkorábbi, középső kőkori (mezolitikus) (Kr.e. 8000) letelepülöket követően időről időre újabb és újabb népcsoportok jelentek meg — honfoglaló őseink megjelenéséig sem hagyva lakatlanul e festői fekvésű kis falu földjét. A magyar falu árpád-kori eredetét a műemléktemplomon kívül okleveles adatok is alátámasztják, az itteni premontrei prépostság III. Béla királyunk idején, 1186 táján már létezik. A török időkben majdnem teljesen elnéptelenedik, a hódoltság után dunántúli és morva telepések költöznek ide, jelezve, hogy az újranevelésben a premontrei rend játszott nagy szerepet.

A gazdag történelmi múltat régészeti kutatások is alátámasztják. Bár az összes lelőhelyet felderítő régészeti terepbejárásokat a falu teljes területén nem végeztek, inkább csak kisebb foltokban, egy-egy „mikrorégió” múltbéli lakottságát kutató céllal, Jánosida neve mégis jól ismert a régészeti szakirodalomban. A község területén, Tótkér-pusztán több mint 200 síros avar temető, az egykori Fekete Béla tanyája helyén, Berek nevű határrészen pedig a késő bronzkori halomsíros kultúra 278 sírjának feltárása zajlott több éven át (1974-1979). Műemléki kutatások folytak 1970-1974 között a plébániatemplom építési periódusainak feltárására, de a román stílusú műemléktemplom és környéke régészeti lelőhely is, ahol az árpád-kori — középkori magyar ősök sírjai nyugszanak. „

(Forrás: Dr Csányi Marietta Örökségvédelmi hatástanulmány)

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

„A XII. században említik először Szent Kristóf néven, majd 1828-ban a ma is használatos Jánoshida alakban olvashatjuk. Végleges nevének eredetét többféleképpen magyarázzák, valószínűleg első birtokosáról Jánosról és a Zagyván itt áthaladó hídjáról kaphatta.

A falu területén sok régészeti lelet került elő, amely bizonyítja, hogy az avaroktól kezdődően folyamatosan lakott település lehetett. Több mint 200 avar sírt tártak fel és nagy jelentőségű volt egy avar kettőssíp megtalálása. A falu keletkezésének pontos ideje nem állapítható meg, annyi bizonyos, hogy az itteni premontrei prépostság III. Béla király idejében, 1186 körül már létezett.

Az Árpád korban település falu fejlődését a törökök támadása zavarta meg 1536-ban. Az akkor virágzó település szinte teljesen elpusztult. A török hódoltság után dunántúli és morva telepésekkel népesítették be. Az új lakosok betelepítésében döntő szerepe volt a premontrei rendnek. Lipót 1688-ban visszaadta a premontrei rendnek a birtokait, így Jánoshidát és több környékbeli falut és pusztát. A község egy ideig a kamara birtokába került, 1802-ben azonban már ismert a rend kezén találjuk.

1848-49-es szabadságharc leverése után 1850-ben a jászkerülethez csatolták. Egyházszervezetileg mindig a váci püspökmegye része volt. Az 1876. évi XXXIII. tc. a községet Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéhez csatolta és a jászsági felsőjárásba osztotta be.

Feltehetően első birtokosa, János alapította a XII. század végén a premontrei prépostságot, amely kezdetben a jászói, 1294-ben a csehországi lithomiri, majd a morvaországi Zabrdoicei, s végül 1945-ben a csornai premontrei prépostság felügyelete alatt állott. A Lotharingiából érkező mesterek és az általuk felnevelt magyar szakemberek építették fel minden bizonnyal a jánoshidai templomot. A török pusztítás során megsérült, helyreállítása, s egyben barokk stílusú átépítésére a XVII. sz. végén és a XVIII. sz. közepén került sor.

A XII. században a községben kb. háromnegyed része képezte a prépostság tulajdonát, fennmaradó területek a mohácsi vész előtt három család részbirtokosai voltak. 1535-ben Pásztóty Miklós, utána a Patochyak, 1557-ben pedig Székely Miklós a község földesura. A török kiűzése után az Orczy, a Prónay, a Récsey családok, valamint jászberényiek és félegyháziak kezén találjuk. I. Lipót a premontrei rendnek visszaadta földterületeit, amelyeket egy rövid időszakot kivéve 1945-ig megtartottak.

Az 1936. évi összeírás adómentes falvak között sorolja fel. 1769-ben 39 egész, 40 fél és 39 negyedtelkes jobbágy, valamint 24 házas zsellér élt a faluban. A lakosság döntő többsége mindig a mezőgazdaságban dolgozott.

A századfordulón a falu határterülete a csornai premontrei prépostság, a jánoshidai közbirtokosság és a község kezén találjuk. E premontrei prépostság közel 4000 kh nagyságú birtokát egészen 1945-ig báró Kohner Adolf és fiai bérelték.

A Zagyva hídon a középkorban kereskedelmi útvonal haladhatott át, mivel egy 1426-os oklevél a községet vámszedőhelyként említi.”

(Forrás: Adatok Szolnok megye történetéből)

MŰEMLÉKEK

Volt Premontrei, római katolikus templom

A volt Premontrei, római katolikus templom román stílusban épült a XIII. században, átalakították és bővítették barokk stílusban a XVIII. században.

Jász-Nagykun-Szolnok megye legkorábbi műemléke a volt premontrei templom, amely a legtöbb Árpád-kori részletet őrzi. Az 1971-73-ban végzett műemléki kutatás felszínre hozta azokat a középkori részleteket, amellyel a művészettörténeti szakirodalom számolt. A vakolat leverése után a faragott és kváderkövekből rakott fal a hajó déli oldalán, felső részében két félköríves záródású, keskeny, magas ablak.

A nyolc méter hosszú, faragott kövekből épült fal keleti végénél található az ugyancsak kváderkövekből álló déli kápolna, sokszögzáródású szentéllyel. A kápolna déli oldalán sikerült kibontani a félköríves záródású bélletes kaput, amelyet a lábazatokból kiinduló két-két oszlop díszít, bimbós oszlopfőin emberfej ábrázolásokkal. A feltárás során kitűnt, hogy hasonló lehetett a szimmetrikusan elhelyezkedő északi kápolna is.

A kápolnák szentélyeit belül a sarkokon faloszlopok díszítették, oszlopfejezetükön bimbós oszlopfőkkel.

Volt Premontrei rendház

Barokk stílusban készült a XVIII. században, klasszicista és romantikus átalakításokkal.

A rend feloszlása után többféle célra hasznosították, volt idősek klubja, iroda és lakás. A jelenleg állami tulajdonú épület homlokzati felújítás hasznosítás előtt áll.

Nepomuki Szent János szobor

XVIII. századi barokk szobor.

A volt premontrei, római katolikus templom udvarán van elhelyezve.

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK

Az épített örökségi értékek közül a településen még fennmaradt néhány jellegzetes deszka oromzatos népi lakóház, melyek tömegformálása és részletei még őrzik az egykori külső megjelenését.

SZOBROK, MŰALKOTÁSOK

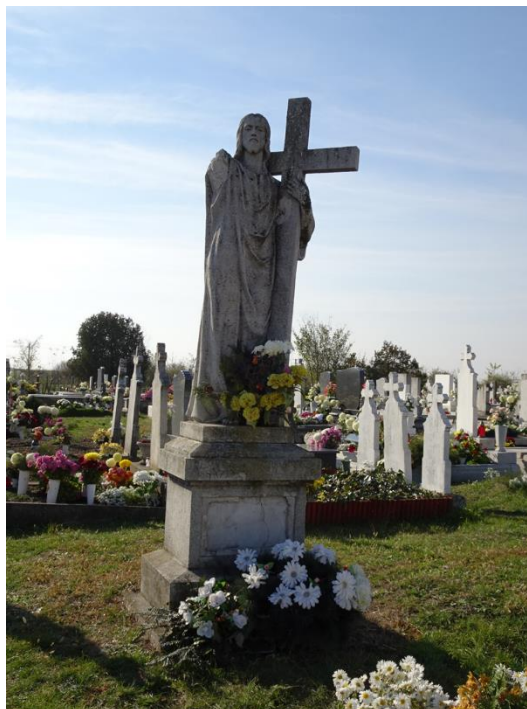
A település vallásos emlékei közé tartoznak azok a kőkeresztek, melyek nemcsak vallástörténeti, hanem településképi szempontból is meghatározóak. A belterületen a templomkertben és közterületeken lévő kőkereszteket jellemzően hálából, vagy emlékül állíttatták módosabb emberek.

Régen keresztekot állítottak útkereszteződéseknél, települések elején és végén, ahol a vándorok megállhattak és segítségért fohászkodhattak, hogy az út során ne érje baj őket. Ugyanakkor ezek a keresztek egyúttal útmutatók is voltak. Jánoshida határkeresztje a jászboldogházi úton található.

A temetőben több kőkereszt is van, melyek között emberalakos ábrázolással is találkozunk.

A jánoshidai temetőben az ősök emlékét is kegyelettel őrzik. A régi sírokat rendben felállítva a temető egy része mintegy kegyeleti park, ahol megőrzik a hajdanvolt, itt élt emberek emlékét.

A Jászsági településekhez hasonlóan Jánoshidán is találkozunk színes, oszlopon lévő Mária – szoborral. A településeken a Szent Vendel kultusz mellett a színes egyházi témájú szobrok is jellegzetesek és erre a tájegységre jellemzőek. A magánház udvarán lévő díszített oszlopon lévő szobor a jellegzetes kék színre van festve.

Újabb közterületi műalkotás is van Jánoshidán, a Zagyva melletti részen Keresztelő Szent János modern szobra fogadja a településre érkezőket.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Jánosida határában lévő védelemre érdemes területek a Natura 2000 hálózatába kijelölt természetmegőrzési területek.

Jásztelek határában a Nagyberek térségében a Zagyva árterében élő védett keményfás (tölgy, kőris, szil) galériaerdőhöz szervesen kapcsolódó, Mulató-ér által körbevett erdő, erdőrészt, melynek faállománya, a benne fellelhető fajok – a Zagyva hullámterének természetes állapotára jellemző - összetételű növénytakasúások.

A Jásztelek - Pusztamizsei Természetvédelmi Terület keményfás ligeterdeinek, ártéri tölgyesek „szomszédsága” elősegítette e terület védetté nyilvánítását. A Zagyva jászteleki szűkségtározójának Jánosida külterületére eső 0152 hrsz-ú természetközeli tölgyes erdő az un. Medgyes-erdő növénytakasúásai, benne élő állatfajok fajgazdagsága miatt védett. A település közigazgatási területét érinti a térképen bemutatott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület a külterület északi részén.

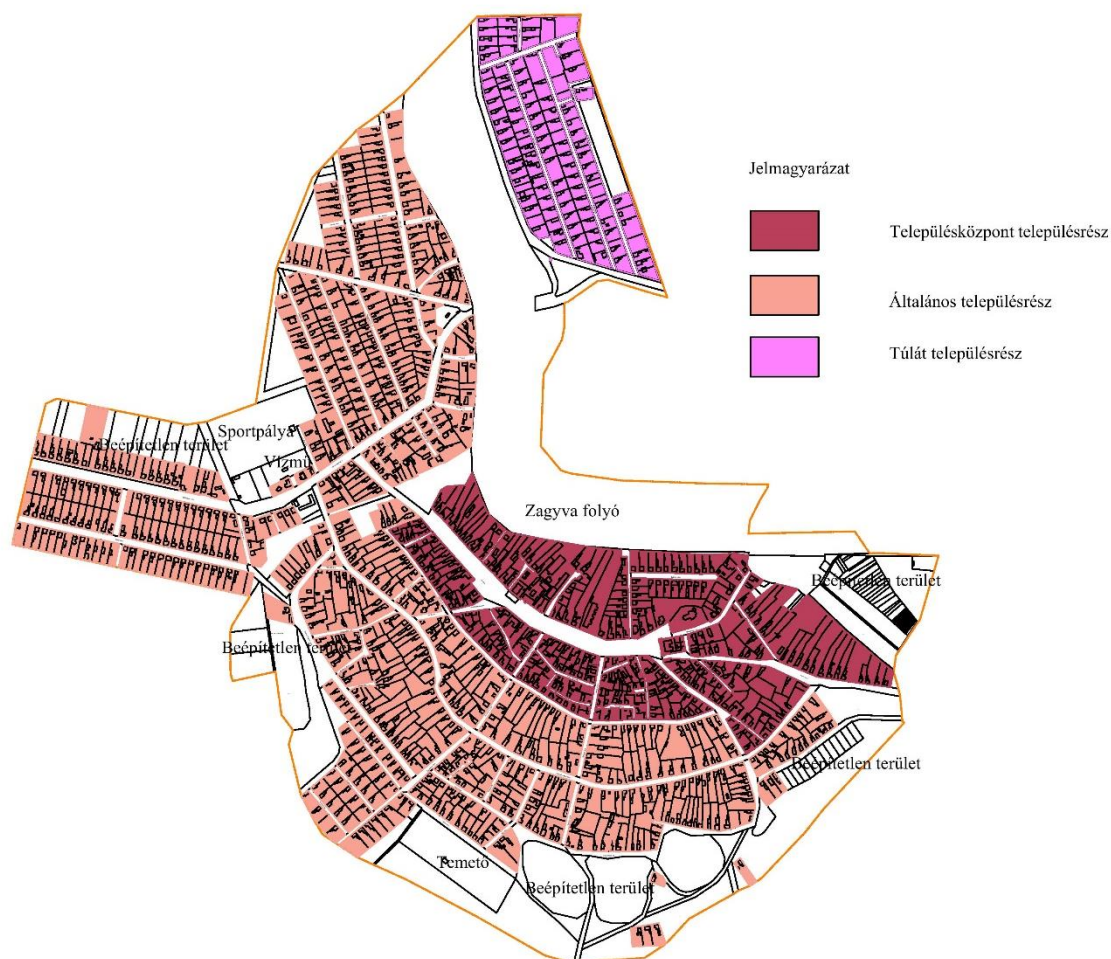
A nyári gát település felőli oldalán húzódó un. Kapcsázárító és Disznó-domb területein a nedves kaszálórétek növénytakasúlásai, ritka- és védett növényfajok (réti iszalag, fekete nadálytő, pompás kosbor, stb.) tenyészterületei találhatók.

A Zagyva folyó és ártere természeti értékei kiemelkedő jelentőségűek.

Az egyes, természetvédelmi szempontból értékes területegységek természetközeli jellege által meghatározott tájkarakter és a jellegzetes tájhasználat megőrzése fontos.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

Jánoshida településrészeinek lehatárolásánál figyelembe vettük a történelmi térképeket, a településrendezési terv településszerkezeti tervlapját és a helyszínelés során tapasztalt utcaképeket.

Jánoshida településtörténetéből adódóan a központi részen egy történelmileg kialakult, halmazos szerkezetű településrész jött létre, melyet településközpont településrészbe soroltunk. A kialakulásának egyik meghatározó tényezője a Zagyva folyó volt. A településközpont településrész történelmi része apró, szabálytalan telkei, teresedései, szűk közei és a heterogén utcaképek, ahol egymás mellett sok esetben a régi népi lakóház, a kockaház és a tetőtér beépítéses épület is megtalálható, intézményekkel vegyes beépítése azonos településrészbe sorolást tett indokolttá.

A településközpont településrész körül kialakult szabályos utcavonalvezetésű, jellemzően egységes utcaképpű területet általános településrészbe soroltuk.

A 32. számú főútvonal által, és a Zagyva folyó által mintegy leválasztott településrész, a Túlát egy külön településrészbe került sorolásra.

TÖRTÉNELMI TELEPÜLÉSRÉSZ

Jánoshida központi, történelmileg kialakult településrészére jellemző a szabálytalan vonalvezetésű utcák, a főút kiteresedő szerkezete, a többféle telekméret és telekalakzat. A folyamatos átépülés miatt egymás mellett többféle épülettípust megfigyelhetünk, a régi népi lakóház mellett az 1970-es évek körül épült

kockaházak, vagy éppen a később épített tetőtérbeépítéses épületek.

A településrészen jellemzően oldalhatáron álló a beépítés, előkertek tekintetében azonban változatos az utcakép. Egyes utcákon előkert nélküli és előkertes épületelhelyezéssel is találkozunk, míg máshol utcán belül egyforma előkert méretek vannak.

Egyes utcákban bár az épület típusok és a tetőformák is változatosak, azonban az azonos beépítési mód, a megegyező beépítési vonal, a kerítések azonos magassága és az épületek hasonló magassága rendet visz az utcaképbe és egységes utcakép jön létre.

A településrészen többféle lakóház típus mellett az intézmények is megtalálhatók, melyek épülettömegükkel, magasságukkal és teleknagyságukkal hangsúlyos részei az utcaképeknek. Jellemzően az intézmények a premontrei rendházhoz felvezető főút mellett sorakoznak családiházak gyűrűjében.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSRÉSZ

Jánoshida általános településrésze a központi történelmi településrész körül kiosztott, mérnökiileg tervezett, egyenes vonalvezetésű utcákat, szabályos telkeket tartalmazó része. Jellemzően földszintes, földszint és tetőtér beépítéses és kisebb szakaszokon földszint + emeletes családiházak vannak. A településrész zömében harmonikus utcaképekkel találkozunk, közel azonos épületmagasságokkal, megegyező épületelhelyezéssel és előkerttel és még a kerítésmagasság is megegyezik.

Épülettípusok tekintetében az utca beépítésétől függően egyes szakaszokon kockaházak, míg máshol utcára merőleges vagy utcával párhuzamos gerincű nyeregvetős tetőtérbeépítéses családiházak alkotnak utcaképet. Vegyesebb utcakép jön létre azokon az utcákon, melyek nem egyszerre épültek be és e két típus mellett már az alacsonyabb hajlásszögű tetővel épült háztípus is megtalálható.

TÚLÁT TELEPÜLÉSRÉSZ

A 32. sz. főúton túli településrész, mérnöki tervek szerint kiosztott szabályos telkekkel, jellemzően nagyobb, gazdálkodásra alkalmas telkek.

A folyamatos beépülés miatt különböző épülettípusok találhatók, jellemzően sáttortetős kockaházak és nyeregtetős, földszint + tetőtérbeépítéses lakóépületekkel.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET - KÜLTERÜLET

Jánoshida jellemzően a beépítésre nem szánt területek a külterületi egybefüggő mezőgazdasági területek, melyet állattartó majorok, erdősávok szabdalnak és tesznek egyedivé.

Az Alföldi településekhez hasonlóan Jánoshidán is nagy a külterület, ahol jellemző a mezőgazdasági területhasználat és nagy egybefüggő legelőterületek vannak.

KÜLTERÜLETI MAJOROK

Jánoshidán a legnagyobb külterületi telep az egykori termelőszövetkezeti központ Jászboldogháza felé.

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

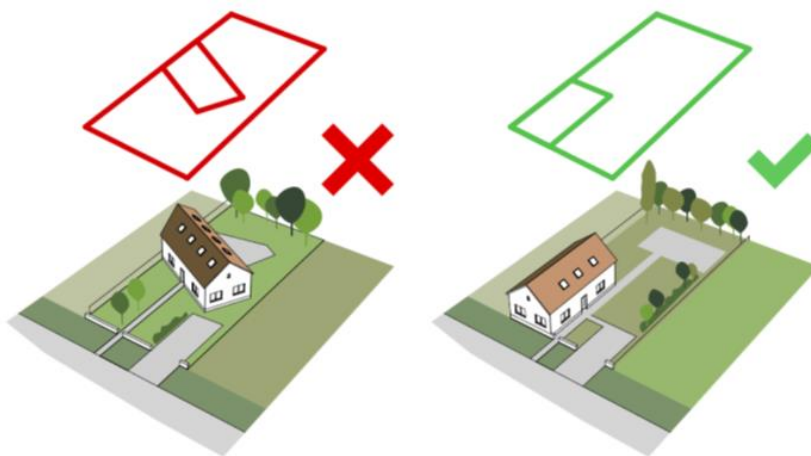
A kézikönyv fejezete segítség szeretne lenni, megfogalmazva a belterület sokszínűségét, de mégis egységes településképet, ajánlást próbál adni arra, hogy hogyan őrizhetjük meg Jánosida hangulatát, hogyan erősíthetjük a kialakult hagyományokat, hogyan újíthatjuk fel a jellemző stílusjegyeket megtartva az épületeket és hogyan építhetünk modern, környezetbeillő, nem hivalkodó épületet.

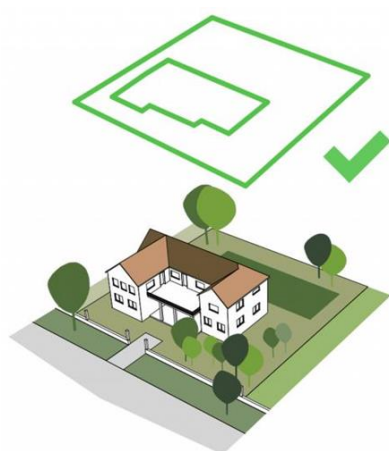
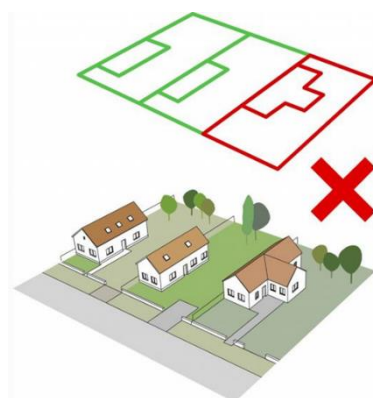
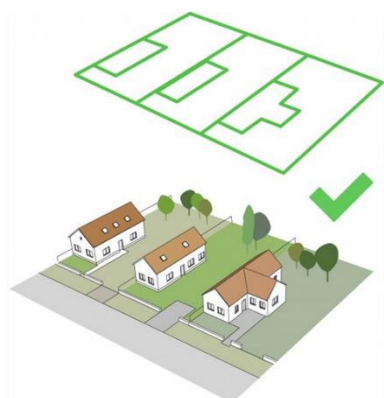
Javasoljuk, hogy megtartva az eddigi környezetalakításból a jó példákat, felújításnál az értékőrzésre, hagyományteremtésre, illeszkedésre figyelve tegyük még szebbé a környezetet, legyen még harmonikusabb, látványosabb az utcakép.

TÖRTÉNELMI TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A településközpont településrészen megállapíthatjuk, hogy oldalhatáronálló beépítés alakult ki, az intézményterület kivételével, ahol szabadon álló a beépítési mód. Nem javasolható a zárt sorú vagy ikres beépítés, mert túlzottan zárttá válna az utcakép és a hagyományos rendet megtörné. Az oldalhatáronálló telepítés kedvez a telekhasználatnak, a lakóépületet természetes növényzávval elválasztva a hátsókert gazdálkodásra alkalmassá válik.

Az előkert méretek jellemzően utcán belül azonosak, melyeket javasolt továbbra is megtartani, mert így egy rendezett településkép alakul ki.

A szabadonálló intézményi területek beépítési módja továbbra is szabadon álló maradjon.

ÉPÜLETMAGASSÁG

Jánoshida központi településrészén a tényleges intézményekkel váltakozó központi területen túl egyes utcaszakaszokon hasonló épületmagasságokkal találkozunk, a településrészre a földszintes kockaház és a földszint + tetőrbeépítéses családiházak a jellemzők.

A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javaslunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

Új épület építése esetén a különböző épületmagasságú szomszédos épületeknél vegyük igénybe szakember segítségét, aki az átépülés lehetőségét megvizsgálva az illeszkedés elvét követve tanácsot az a jól megválasztott épületmagasság tekintetében.

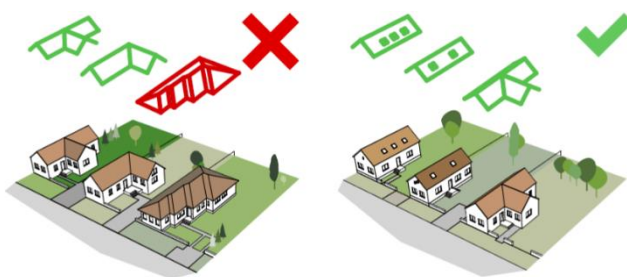
TETŐHAJLÁSSZÖG

Jánoshida településközpont településrészén a tetőhajlásszög csak egyes utca szakaszokon egyforma, azonban jellemzően egymáshoz közel szűk tartományban mozog a hajlásszög. Nem jellemző a lapostető és a túl összetett tetőidom, javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. A magastetős épületek építése nemcsak településképi szempontból, de a hagyományok őrzése miatt is javasolt, továbbá a magastető alatt kialakuló padlástér tárolóhely is lehet, vagy esetlegesen egy későbbi tetőtérbeépítést is lehetővé tesz. A településrészen nem elterjedt a túl alacsony és a túl meredek, alpesi tetőhajlás. Javasolt ennek a tendenciának megőrzése.

TETŐFORMA

A településközpont településrészen többféle tetőformával találkozunk. A legrégebbi népi lakóházak utcára merőleges nyeregtetősek, mellettük, vagy teljesen egybefüggő utcaszakaszt alkotva megtaláljuk a sátoztetős épületeket is, az intézmények és a polgári lakóházak között pedig utcával párhuzamos nyeregtetős épületek is előfordulnak. Nem alakult ki túl összetett tetőforma, így a lapostetővel együtt ezt a típust ne válasszák. Kíváncos az illeszkedés vizsgálata, az adott utcaszakasz jellemző tetőformájának meghatározása és ahhoz való igazodás.

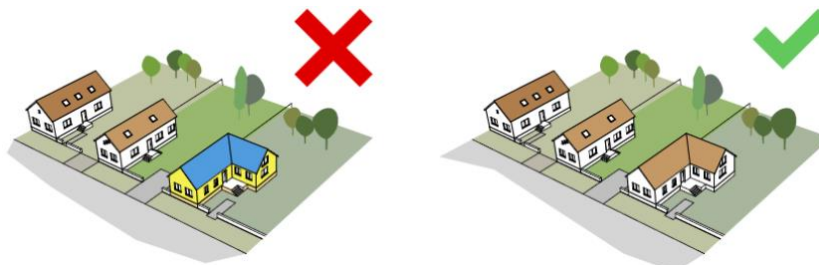

Amennyiben az utcarészleten sátoztetős épületek állnak, akkor oda modernebb köntösben újragondolva hasonló kerüljön és kerüljük a túl szabdalt, tördelt tetőformát.

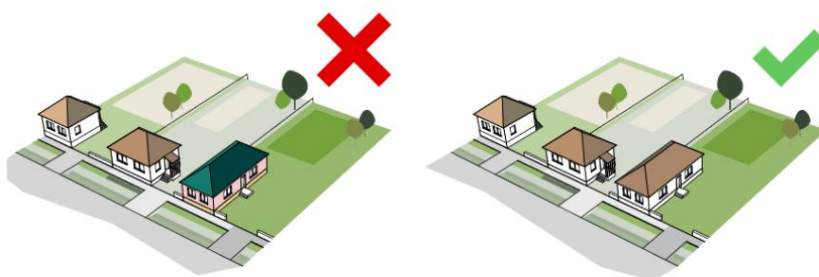
Jellemzően a Fő út mellett meglévő polgári utcával párhuzamos nyeregtetős épületek tetőformáját őrizzük meg.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően elütő színű sötétebb lábazat, világosabb pasztell színű falazat alakult ki, nem egyforma színekkel, de hasonló színvilággal. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát.

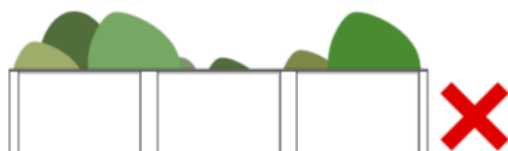

Anyaghasználat tekintetében jellemzően a vakolt, kőporozott, és a nemesvakolattal felületkezelt fal, a természetes, natúr cserép. Kerüljük a fém anyagok, a kirívó színek, a fém, a kialakultól elütő színű héjazat alkalmazását.

KERÍTÉS

Jánoshidán egykor zárt, deszkakerítések, vagy részben áttört léckerítések voltak a jellemzőek. Mára inkább az épített lábazatos, áttört kerítésmezős kerítések alakultak ki. Kerüljük a teljesen zárt, falazott kerítés építését, mert nem jellemző a településre, és mind az átláthatóság, mind az átszellőzés szempontjából nem kívánatos. Zárt kerítés a hagyományok ápolása és újjáélesztése miatt fából kivitelezve jó megoldás.

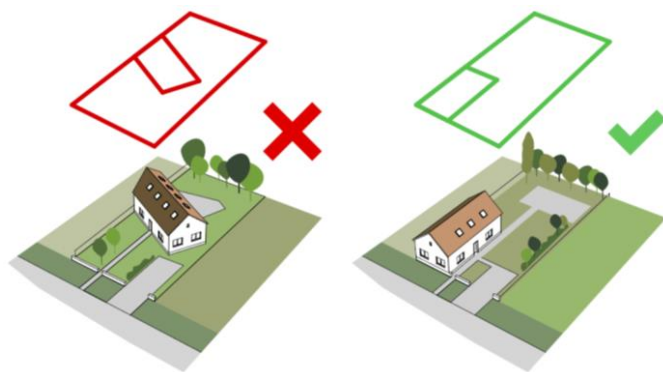
A falszerű, zárt kerítések nem elfogadhatók

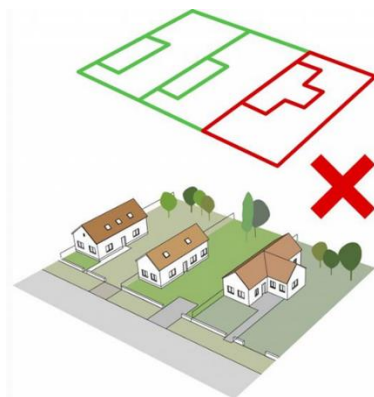
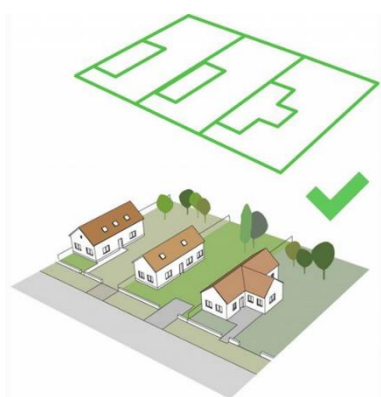
Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és
2/3-ad áttört résszel

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A területrészen a telepítés oldalhatáronálló, egyforma előkertekkel. Javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a beépítési formát. Az egyforma előkert, a megegyező beépítési vonal egy harmonikus, egységes utcaképet eredményez.

ÉPÜLETMAGASSÁG

A településrészen hasonló épületmagasságokkal találkozunk, földszintes kockaház, a földszint + tetőtérbeépítéses ház, egyes részekben a földszint + emeletes házak, és az újabb építésű, nagy alapterületű, összetett alaprajzú épület is fellelhető. A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javaslunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

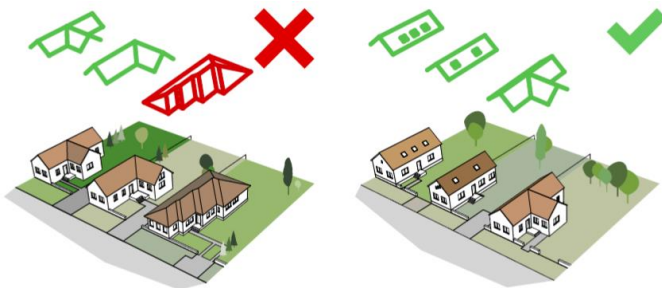
TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészen az új építésű tetőtérbeépítéses házaknál a tetőhajlásszög közel egyforma, ugyanez igaz a sátozottos épületekre is. Utcán belül többféle tetőhajlásszöggel is találkozunk, nem jellemző a lapostető és néhány alacsony hajlásszögű tetővel épült épület található még a településrészen. Javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. A magastetős épületek építése nemcsak településképi szempontból, de a hagyományok őrzése miatt is javasolt.

Amennyiben az utcakép teljesen egységes és utcán belül a tetőhajlásszögek megegyeznek, akkor javasoljuk megőrizni ezt az utcaképet. Heterogén beépítés esetén kérjük szakember javaslatát a tetőhajlásszög megválasztásához.

TETŐFORMA

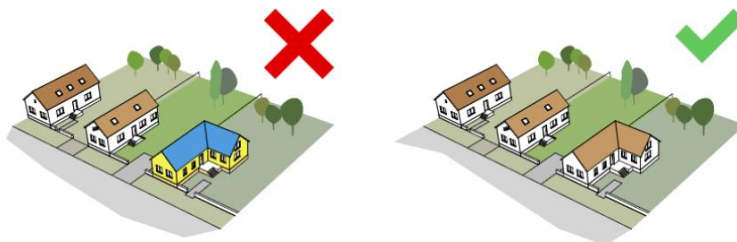

Az általános településrészen a tetőforma a kockaházaknál sátozott, a tetőtérbeépítések és az emeletesek jellemzően nyeregtetők, legújabbak között pedig összetett tetőidom is előfordul. Utcaszakaszon belül igyekezzünk alkalmazkodni a már kialakult építési rendhez.

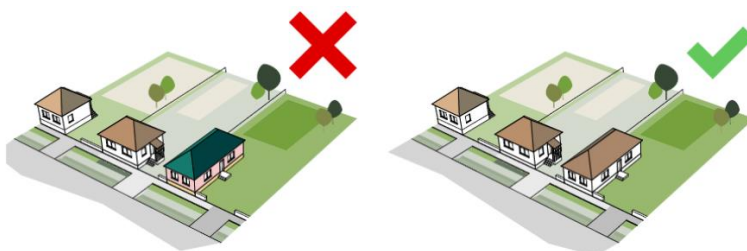

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően elütő színű sötétebb lábazat, leggyakrabban barna színben és világosabb pasztell színű, többféle színezésű falazat alakult ki, nem egyforma színekkel, de hasonló színvilággal. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát. Amennyiben erőteljesebb színt szeretnénk alkalmazni, azt csak díszítő jelleggel, nyíláskeretezések, homlokzati motívumok díszítésére használjuk és akkor is ügyeljünk az alap és kiegészítő szín harmóniájára és kettőnél több színt ne alkalmazzunk, mert zavarossá, túldíszítetté válik az épület.

Anyaghasználat tekintetében jellemzően a vakolt, nemesvakolattal felületkezelt fal, vagy kőporozott fal, a természetes, natur cserép a jellemző. Kerüljük a fém anyagok, a kirívó színek, a fém héjazat alkalmazását.

KERÍTÉS

A településrészen az áttört kerítés a jellemző, amit továbbra is meg kell őrizni. Kerüljük a teljesen zárt, falazott kerítés építését. Az áttört kerítés láttatni engedi a kert szépségeit és megmutatja az épületet, ugyanakkor megfelelő szellőzést is biztosít.

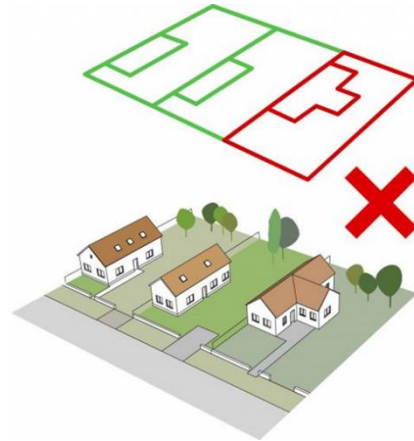
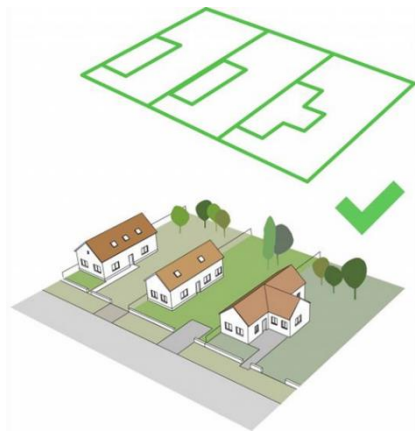
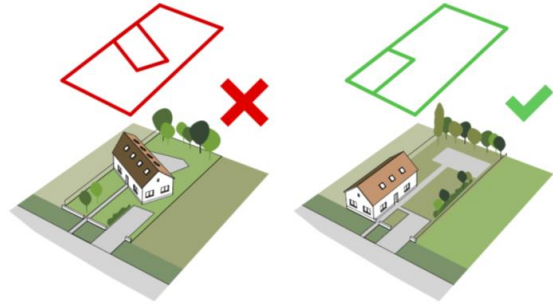
A falszerű, zárt kerítések nem elfogadhatók

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és
2/3-ad áttört résszel

TÚLÁT TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A településrészen a telepítés oldalhatáronálló, egyforma előkertekkel. Javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a beépítési formát. Az egyforma előkert, a megegyező beépítési vonal egy harmonikus, egységes utcaképet eredményez.

ÉPÜLETMAGASSÁG

A településrészen hasonló épületmagasságokkal találkozunk, földszintes kockaház, a földszint + tetőtérbeépítéses ház a jellemző. A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javasolunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

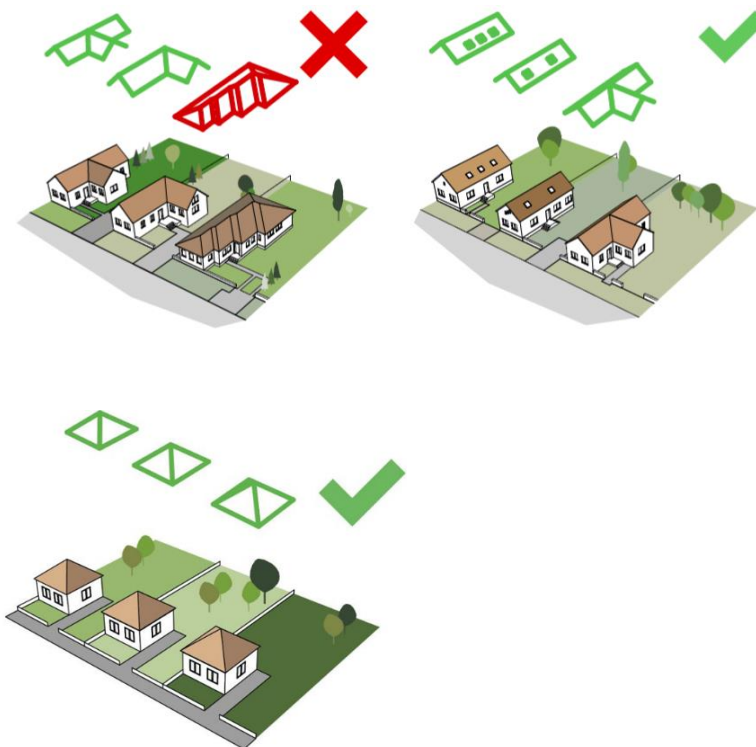
TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészen az új építésű tetőtérbeépítések házaknál a tetőhajlásszög közel egyforma, ugyanez igaz a sátoertős épületekre is. Utcán belül többféle tetőhajlásszöggel is találkozunk, nem jellemző a lapostető. Javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. A magastető épületek építése nemcsak településképi szempontból, de a hagyományok őrzése miatt is javasolt.

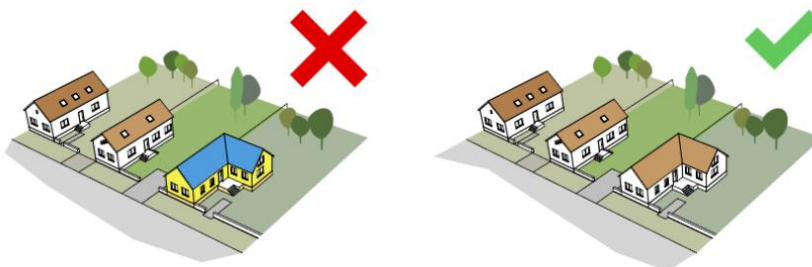
TETŐFORMA

Túlát településrészen a tetőforma a kockaházaknál sátoertető, a tetőtérbeépítések jellemzően nyeregtetősek, ugyanúgy, ahogy a régebbi építésűek, csak ez utóbbiak kisebb épületmagasságúak. Utcaszakazon belül igyekezzünk alkalmazkodni a már kialakult építési rendhez.

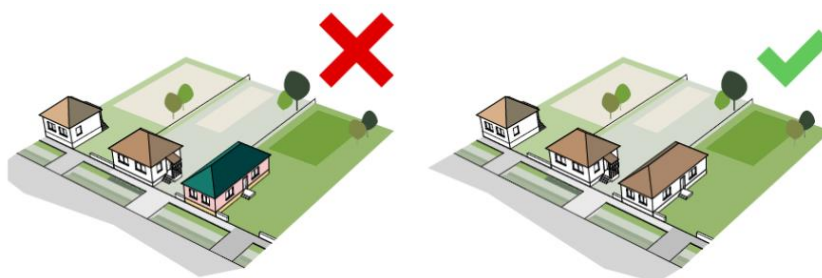

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően elütő színű sötétebb lábazat, és világosabb pasztell színű, többféle színezésű falazat alakult ki, nem egyforma színekkel, de hasonló színvilággal. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát. Amennyiben erőteljesebb színt szeretnénk alkalmazni, azt csak díszítő jelleggel, nyíláskeretezések, homlokzati motívumok díszítésére használjuk és akkor is ügyeljünk az alap és kiegészítő szín harmonijára és kettőnél több színt ne alkalmazzunk, mert zavarossá, túldíszítetté válik az épület.

Anyaghasználat tekintetében jellemzően a vakolt, nemesvakolattal felületkezelt fal, vagy kőporozott fal, a természetes, natur cserép a jellemző. Kerüljük a fém anyagok, a kirívó színek, a fém héjazat alkalmazását.

KERÍTÉS

A településrészen az áttört kerítés a jellemző, amit továbbra is meg kell őrizni. Kerüljük a teljesen zárt, falazott kerítés építését. Az áttört kerítés láttatni engedi a kert szépségeit és megmutatja az épületet, ugyanakkor megfelelő szellőzést is biztosít.

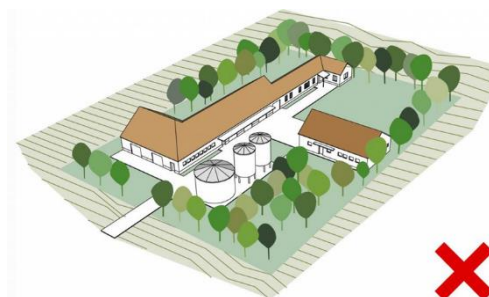
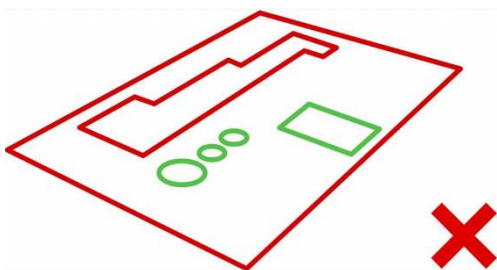
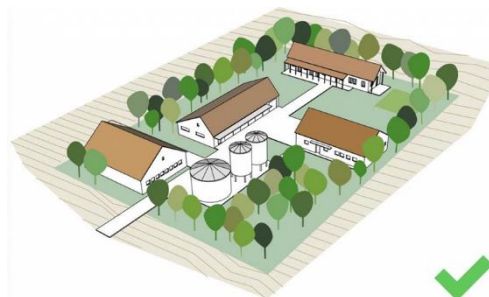
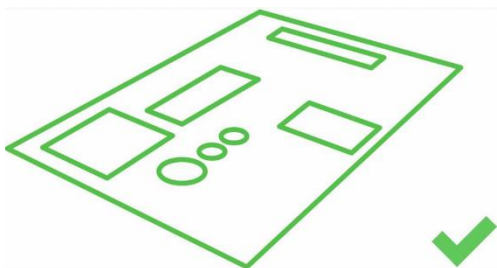
A falszerű, zárt kerítések nem elfogadhatók

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és
2/3-ad áttört résszel

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK, VALAMINT BEÉKELŐDŐ MAJOR ÉS GAZDASÁGI TERÜLETEK

TELEPÍTÉS

Szabadonálló, vagy majorszerűen csoportosított mezőgazdasági építmények elhelyezését javasoljuk illeszkedve a meglévő telepítéshez.

ÉPÜLETMAGASSÁG

Az építmények megengedett legnagyobb magassága a kialakult hagyományoknak megfelelő legyen, mely alól kivételt képeznek a mezőgazdasági üzemi területeken létesülő technológiai építmények. Ezen építmények esetében az épület falazata, tetőzete tükröződő felülettel lehetőleg ne készüljön.

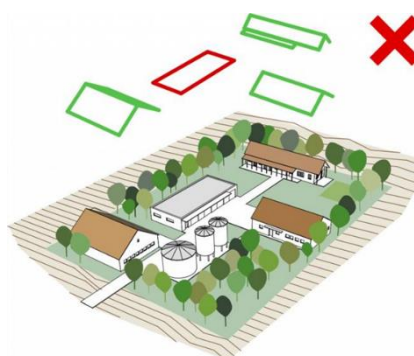
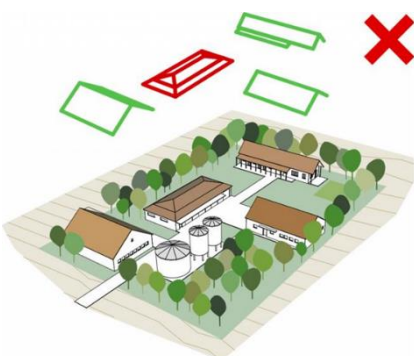
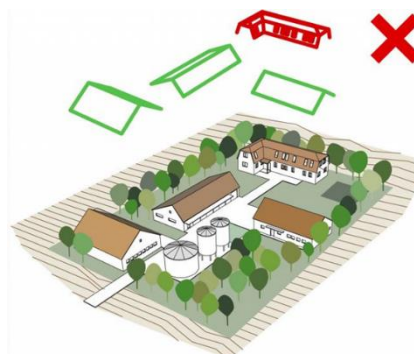
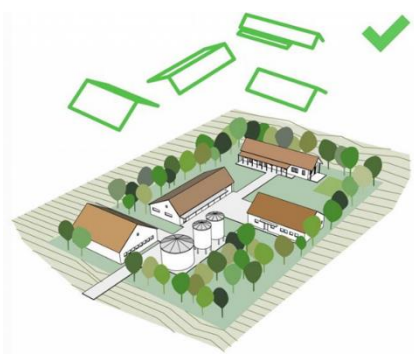
TETŐHAJLÁSSZÖG

Tetőhajlásszög tekintetében nem javasoljuk a lapostető alkalmazását és a meglévő, hagyományosan a tájba illesztett épületek tetőhajlásszögéhez igazodjunk.

TETŐFORMA

Az egyszerű nyeregtetős épületek illeszkednek az alföldi tájba. Az összetett tetőidomot, a manzard tetőt kerüljük, mert tájidegen.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

Tájképet zavaró építménynek számítanak és nem javasoljuk elhelyezni azokat az építményeket, melyek a táj alapvetően hagyományos jellegével szemben erősen modern, ipari mezőgazdasági karaktert hordoznak, a hagyományos tájalkotó elemektől, a tájból erőteljesen elütnek.

A tájtól idegen az élénk színűre festett homlokzatú épület, az élénk színek alkalmazása, a hagyományostól eltérő színű tetőfedő anyagok használata, ezért lehetőleg kerüljük ezeket.

Javasolt az épületek homlokzati képében a fehér, vagy a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű homlokzati megjelenés.

A héjazat anyaga elsősorban égetett cserép legyen. A héjazat színének válasszuk a cserépszínű, barna vagy szürke színárnyalatot.

ÉPÜLETRÉSZLETEK

Jánoshidán tekintettel a település történetére, településszerkezetére, épületállományára, a többféle épülettípus egymásmellettségére, az egész településre mutatjuk be a részleteket

TORNÁCOK, ELŐTEREK, TERASZOK

Jánoshidán csakúgy, mint a történelmi Alföldi településeken egykor jellemző volt a népi lakóházaknál a tornác. A jellemzően vidéki életmód, a gazdálkodás esetén egyrészt a tornác, mint tároló funkcionált és egyes munkák helyszínéül szolgált. A hagyományos népi lakóházak konyha – kamra – szoba egysége is

innen nyílt. A tornác legnagyobb jelentősége az épület hőháztartásának egyensúlyában volt, hiszen télen a nagy hidegtől, nyáron a forróságtól védett.

Jánoshidán jellemzően oldalról nyitott, falazott oszlopos tornácok voltak. A falazott oszlopok téglából épültek, díszítésük a felső részen lévő gallér, szinte minden tornácos épületnél megfigyelhető.

Jánoshidán a falazott oszlopos tornácok a jellemzőek, a felső részen gallér kialakítással.

A tornácok közül többet az idők folyamán részben, vagy teljes egészében beépítettek és az így kialakuló zárt tér folyosóként funkcionál, vagy egyes esetekben szobát választottak le.

Teljesen zárt, üvegezett tornácok is épültek, ahol jellemzően osztott üvegtáblákat építettek be.

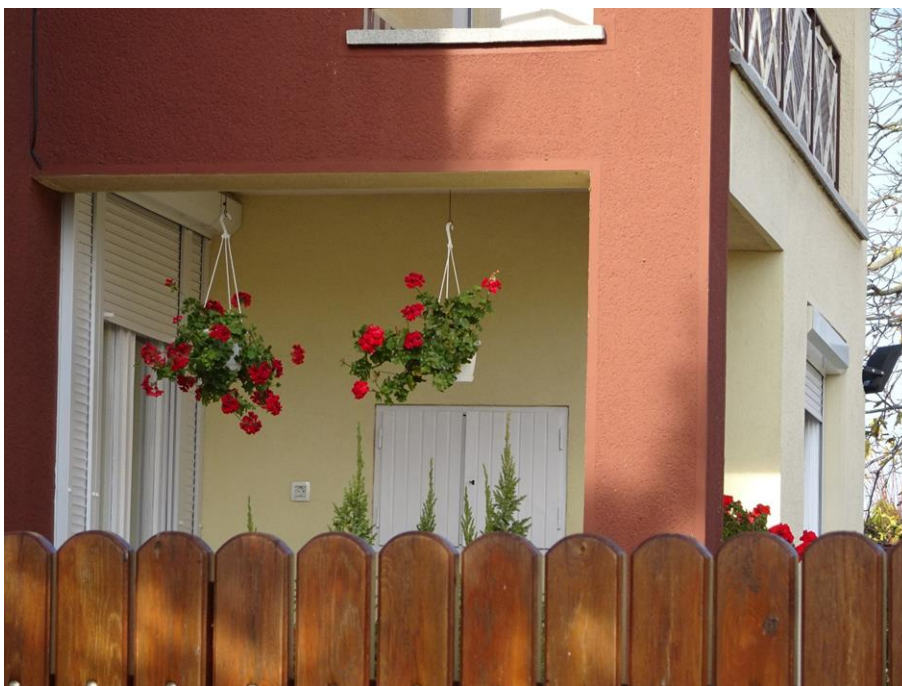

Nagyon jellegzetes a premontrei rendház egykori gazdasági épületénél a bejáratnál lévő oszlopos előtér.

A modernebb épületeknél már tornác helyett előszobát építettek, melynek funkciója is megváltozott, ma már inkább az előtér szerepét tölti be.

Javasljuk a ház bejáratánál, mintegy zsilipszerűen előteret, teraszt vagy tornácot kialakítani, ami mintegy átmenet a kinti térből a benti tér felé. Az épület bejáratánál egy átmeneti zónát képez, így elkerülhetjük a belső tér hirtelen lehűlését télen és ugyanennek jótékony hatása nyáron is érződik, amikor a forróság nem árad be a lakásba.

AJTÓK, ABLAKOK

Sokszor mondják az ablak a ház „szeme”. Elképzelhetetlen a ház ablak nélkül, amely egyszerre jelenti a világosságot, a fényt, a kapcsolatot a külvilággal. Az ablakok is fejlődéstörténeten mentek át, az idők alatt sokat változtak.

Jánoshidán még igen sok „klasszikus” kétszárnyú ablak fellelhető és díszesebb nagyobb eredeti fa nyílászárókkal is találkozunk.

A modernebb épületeknél először három, majd kétszárnyú ablakok voltak, melyek mérete is növekedett az idők folyamán.

Klasszikus kétszárnyú kifelé nyíló ablak beépített ráccsal.

A régi ablakok több típusa is fellelhető a településen, jellemzően kifelé nyíló ablakszárnyakkal.

A sáttortetős családiházak klasszikus háromszárnyú ablaka, melyeket manapság kétszárnyúra cserélnék.

A nyílászáróhoz az árnyékolás is hozzátartozik és egy-egy jól megválasztott zsalugáter a ház dísze lehet.

Ajtók közül a legdíszesebb és legkülönlegesebb a templom bejáratí aijtája. Lakóházaknál sok esetben az aijtók nem az utca felől, hanem az oldal, vagy hátsókertből megközelíthetők, nem képeznek utcaképi elemet.

Díszesen faragott kapukkal is találkozunk Jánoshidán, melyek erdélyi mesterek keze munkáját dicsérik.

A vendégház igényes kapubejárata.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A legrégebbi épületek országszerte, így Jánoshidán is fehérre meszeltek voltak, majd a kőporozás elterjedésével már vegyesebb színvilág alakult ki, kedveltek a törtfehér vagy sárgás, drappos, rózsaszínes, bordós színvilággal. A modernebb épületek nemesvakolattal felületkezelték. Javasoljuk a visszafogott színvilág alkalmazását, kerüljük a túl erős, rikító színek használatát.

A sáttortetős házak színvilága jellemzően sárgás, drappos, világosabb árnyalatú színekből tevődik össze.

Jánoshida régebbi típusú épületeinél megtaláljuk az erőteljesebb “tégla” színt.

RÉSZLETEK

Az épületek díszei, értékei a részletek, melyek egy-egy ablakkeretezést, vagy éppen nyílászáró részletet, oromzati deszkát, tetőfedést, téglakötést jelentenek. Ezek nélkül a részletek nélkül az épület egy lenne a sok közül, de ezek az apró díszítések teszik igazán egyedivé a házakat.

Jánoshidán jellemző a népi lakóházaknál a deszkaoromzat alatt végigfutó szögbe fordított téglasor.

Sok esetben a téglasor alatt is díszítéssel találkozunk, fölötte pedig cserépsor található.

Többféle deszkaoromzatot megfigyelhetünk az egyszerűtől a díszesen faragott remekművekig.

Díszesen csipkézett szép oromzatokat találunk egyes népi lakóházakon.

KERÍTÉSEK

A kerítések Jánoshidán sokfélék, azonban utcán belül magasságuk közel azonos és áttört kivitelűek. Anyaghasználat szerint találkozunk fémkerítéssel, falazott vagy beton lábazatú fémkerítéssel, de megfigyelhetünk olyan kerítést, ahol a beton lábazatot és oszlopok közét fa pallók töltik ki. Kerítésünk lehetőleg áttört, az épülethez illő színvilágú és a szomszédos kerítésekhez alkalmazkodó magasságú legyen.

A falazott lábazatos fa kerítések is elterjedtek, melyek jellemzően egyszerűbb formavilágot tükröznek.

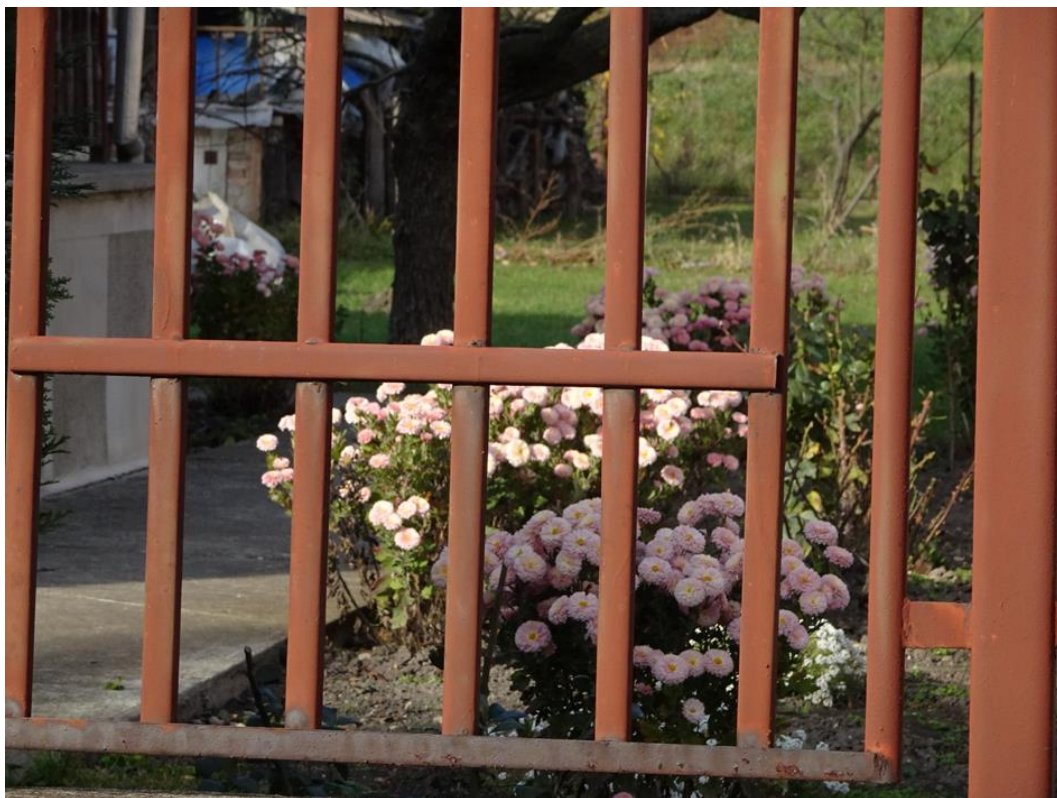
KERTEK

A belterületen jellemző a kertművelés. A csak kertes családiházakból álló településen a ház elengedhetetlen tartozékai a kertek. Jánoshidán jellemzően előkertes családiházak épültek, és az épület előtti előkerteket esztétikusan virágzó növényekkel vagy örökzöldekkel ültetik be. A kertek egy része pihenőkert, fűvesítéssel, néhány bokorral, cserjével.

A kertek másik nagy típusa a konyhakert, mely a család számára a mindennapok zöldségeit, gyümölcseit biztosítja, valamint egyes helyeken az oldalkertekben szőlőlugasokat telepítettek. Kertünk művelésénél törekedjünk a harmóniára, legyen esztétikus, rendezett a kert kialakítása.

Egy – egy régi szekér vagy egyéb tárgy szép dísz lehet a kertnek.

5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

UTCÁK, TEREK

Jánosidán a közterületek rendezettek. Az utcákon sok szép egynyári és évelő kiültetéssel, fasorokkal, bokrokkal találkozunk. A rendház előtti tér dekoratív növényei szép színfoltjai a településnek. A közterületek tervezésekor is alkalmazkodjunk a meglévő adottságokhoz, jellemző homlokzatmagassághoz, tetőformához. A rendezett utcakép a település dísze. Nagyon fontos a gondozott utcák, terek látványa, mert ettől élhető és szerethető egy település. Gondosan válogassuk ki és ápoljuk az utcákon, tereken lévő növényzetet, mert ez egyúttal az ott lakók környezetük iránti igényességét is jelenti.

Egy – egy ízlésesen beültetett közterületi virágláda, rendezett zöldfelület teljesen megváltoztatja az utca, a teresedés képét és rendezett településképet eredményez.

Az ágyások, szegélyek egynyári virágai hangulatos közterületeket varázsolnak.

A házak előtti zöldsáv beültetései az utcaképet javítják.

Ötletes virágtartó kosár a főtéren, melynek beültetése színessé teszi és díszíti a közterületet.

6. JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK

ÉPÜLETEK

Azokat az épületeket soroljuk a teljesség igénye nélkül a jó példák közé, ahol a homlokzati arányok, az utcaképbe illesztés, a nem rikító színhasználat, a rendezett előkert és közterület, valamint kerítés egysége egy harmonikus, rendezett képet mutat.

Bizonyára több épületnél vannak olyan apró részletek, melyeket még finomítva szebbé, harmonikusabbá tehető a településkép.

Jánoshidán megállapíthatjuk, hogy általában rendezettek az utcaképek, a házak nagy többsége önmagában is igényes, gondozott, karbantartott. Apróbb odafigyeléssel, jó ötletekkel még szebbé és vonzóbbá tehető a településkép.

A bemutatott épületek a sok szépen karbantartott, utcaképbe illeszkedő épület közül kerültek kiválasztásra és mind színviláguk, mind megjelenésük, környezetrendezésük példaértékű, ezért külön – külön nem méltatjuk az épületeket, mert a fenti általános leírás mindegyikre érvényes.

7. JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Jánoshidán a sajátos építményfajtákhoz soroljuk a reklámhordozókat, a közterületi hirdetőfelületeket.

Jánoshida központi terén egy díszesen faragott tábla hirdeti a tér nevét, mely nemcsak funkciója, de szép megmunkálása révén is kiemelkedő.

Esztétikus, szép cégtáblákkal találkozhatunk, melyek természetes anyagból, vagy egyedi kerámiából készültek.

A megújuló energiahasználat Jánoshidán is előtérbe került az utóbbi években. Az intézmények napelemeinek felhelyezése a tetősíkra történt.

Javasoljuk magánházak esetén is, hogy a napelemet lehetőleg a tetősíkra helyezzék és a tetőnek csak egy részét fedjék el vele. Lehetőség szerint az oldalsó vagy hátsó tetőfelületet használják erre a célra.

A klíma kültéri egységének elhelyezésénél javasoljuk, hogy oldalsó, vagy hátsó homlokzatra lehetőleg takartan tegyék, hogy ne képezzen utcaképi elemet.

A közterületek meghatározói a buszmegállók. Javasoljuk a teljes településen, vagy településrészeken az egységes buszmegállókat.

Sajátos közterületi építmények közé sorolható a fából készült, zöldterületen lévő pergola és a szabadidőpark mesterséges tavának kis hídja.

A település közterülete egy-egy jól megválasztott utcabútorral, díszkúttal, emlékművel szebbé, otthonosabbá, egyedivé tehető. Ügyeljünk arra, hogy a közterületi utcabútorok is jellegükben, anyagukban, színükben hasonlóak legyenek, mert így biztosítottá válik az összhang.

Jánoshida településarculatának megőrzése során vegyük figyelembe a meglévő épített és természeti értékeket, azok környezetét, melyek meghatározzák a településképet.

Új épület építése vagy felújítás során javasoljuk a kézikönyv átlapozását és a jellegzetes karakterek megőrzését, az utcakép figyelembevételét és az építészeti ajánlások megfontolását.

Megrendelő:

Jánoshida Község Önkormányzat Képviselő – testülete

Készítette:

Kiszelovics és Társa Településtervező Kft.

Kiszelovics Ildikó településmérnök, városépítési, városgazdasági szakmérnök

Főépítész:

Kiszelovics Ildikó

Felhasznált irodalom:

- Jánoshida Község honlapja
- Adatok Szolnok Megye Történetéből (Szolnok Megyei Levéltár kiadványa)
- Hatályos településrendezési terv vizsgálati és alátámasztó munkarésze (tervező: Településrendezési és Műszaki Társulás, Szolnok.)
 - Helyi értékvédelmi vizsgálat
- TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)
 - Magyarszéphegy minta településképi arculati kézikönyv

A fényképfelvételek:

2017. szeptember - november hónapban készültek

Készült:

2017. November - december hó